UO‘K 378.015.31

TARBIYAVIY FAOLIYAT JARAYONIDA TALABALARDA UMUMKASBIY KOMPETENSIYALARNI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI VA OMILLARI

Sanayeva Surayyo Bobonazarovna,
Navoiy davlat universiteti
Maktabgacha ta’lim kafedrasi professori v.b.,
pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)

Maqolada oliy pedagogik ta’lim muassasalarida tarbiyaviy faoliyatni tashkil etish orqali talabalarning umumkasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish masalalari yoritilgan. Tarbiyaviy jarayonning kasbiy tayyorgarlik bilan integratsiyasi, talabalarning mustaqil faoliyatini rag‘batlantirish, kasbiy qadriyatlarni mustahkamlash va rivojlantiruvchi pedagogik muhitni shakllantirish imkoniyatlari tahlil qilingan. Umumkasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari tizimli-metodologik, aksiologik-mazmuniy, subyekt-faoliyatli va tashkiliy-muhitli yo‘nalishlarda tasniflangan. Shuningdek, kompetensiyaviy rivojlanishga ta’sir ko‘rsatuvchi shaxsiy-subyektiv, faoliyatli-tashkiliy, ijtimoiy-kommunikativ, axborot-refleksiv hamda institutsional-boshqaruv omillarining mazmuni ochib berilgan. Pedagogik shart-sharoitlar va omillarning o‘zaro bog‘liqligi asosida tarbiyaviy faoliyatning kasbiy rivojlantiruvchi imkoniyatlari umumlashtirilgan.

Kalit so‘zlar: *oliy pedagogik ta’lim, tarbiyaviy faoliyat, umumkasbiy kompetensiyalar, pedagogik shart-sharoitlar, pedagogik omillar, kasbiy qadriyatlar, talaba subyektligi, pedagogik hamkorlik, rivojlantiruvchi muhit, refleksiya.*

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ И ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ ОБЩЕПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ СТУДЕНТОВ В ПРОЦЕССЕ ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В статье рассматриваются вопросы развития общепрофессиональных компетенций студентов посредством организации воспитательной деятельности в высших педагогических образовательных учреждениях. Проанализированы возможности интеграции воспитательного процесса с профессиональной подготовкой, стимулирования самостоятельной деятельности студентов, укрепления профессиональных ценностей и формирования развивающей педагогической среды. Педагогические условия развития общепрофессиональных компетенций классифицированы по системно-методологическому, аксиологическо-содержательному, субъектно-деятельностному и организационно-средовому направлениям. Кроме того, раскрыто содержание личностно-субъективных, деятельностно-организационных, социально-коммуникативных, информационно-рефлексивных и институционально-управленческих факторов, влияющих на развитие компетенций. На основе взаимосвязи педагогических условий и факторов обобщены возможности воспитательной деятельности в профессиональном развитии студентов.

Ключевые слова: *высшее педагогическое образование, воспитательная деятельность, общепрофессиональные компетенции, педагогические условия, педагогические факторы, профессиональные ценности, субъектность студента, педагогическое сотрудничество, развивающая среда, рефлексия.*

PEDAGOGICAL CONDITIONS AND FACTORS FOR DEVELOPING STUDENTS’ GENERAL PROFESSIONAL COMPETENCIES THROUGH EDUCATIONAL AND UPBRINGING ACTIVITIES

The article examines the development of students’ general professional competencies through the organization of educational and upbringing activities in higher pedagogical education institutions. It analyzes the opportunities for integrating upbringing activities with professional training, encouraging students’ independent activities, strengthening professional values, and creating a supportive pedagogical environment. The pedagogical conditions for developing general professional competencies are classified into four categories: systemic-methodological, axiological-content-related, subject-activity-oriented, and organizational-environmental. Furthermore, the article explores the nature of personal-subjective, activity-organizational, socio-communicative, information-reflective, and institutional-managerial factors influencing competency development. Based on the interrelationship between pedagogical conditions and

factors, the article summarizes the potential of educational and upbringing activities to contribute to students’ professional development.

Key words: *higher pedagogical education, educational and upbringing activities, general professional competencies, pedagogical conditions, pedagogical factors, professional values, student agency, pedagogical collaboration, supportive learning environment, reflection.*

Kirish. Oliy pedagogik ta’lim tizimida bo‘lajak mutaxassislarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish ta’lim jarayonining nazariy, amaliy va tarbiyaviy imkoniyatlaridan kompleks foydalanishni talab etadi. Zamonaviy pedagog nafaqat o‘z mutaxassisligi bo‘yicha bilim va ko‘nikmalarga, balki samarali muloqot qilish, jamoaviy faoliyatni tashkil etish, ijtimoiy mas’uliyatni namoyon etish, muammoli vaziyatlarda asoslangan qarorlar qabul qilish va o‘z kasbiy faoliyatini muntazam takomillashtirish qobiliyatlariga ham ega bo‘lishi zarur.

Mazkur sifatlar umumkasbiy kompetensiyalarning muhim tarkibiy jihatlarini tashkil etib, ularning rivojlanishi auditoriya mashg‘ulotlari bilan chegaralanmaydi. Talabalarning oliy ta’lim muassasasi hayotidagi ishtiroki, jamoaviy munosabatlari, ijtimoiy tashabbuslari va tarbiyaviy loyihalardagi faoliyati kasbiy shakllanishning qo‘shimcha pedagogik imkoniyatlarini yuzaga keltiradi.

Tarbiyaviy faoliyatning o‘ziga xosligi shundaki, unda talaba bir vaqtning o‘zida ham tarbiyaviy ta’sir ishtirokchisi, ham kelgusida tarbiyaviy jarayonlarni mustaqil tashkil etadigan mutaxassis sifatida shakllanadi. Shu sababli oliy pedagogik ta’lim muassasasidagi tarbiyaviy ishlarning mazmuni bo‘lajak pedagogning kasbiy faoliyati bilan uzviy bog‘lanishi lozim.

Biroq tarbiyaviy tadbirlarning muntazam o‘tkazilishi yoki talabalar ishtirokining yuqori ko‘rsatkichlari har doim ham umumkasbiy kompetensiyalarning rivojlanganligini anglatmaydi. Bunda faoliyatning mazmuni, talaba bajaradigan vazifalar, uning mustaqillik darajasi, jamoaviy munosabatlar sifati hamda egallangan tajribani kasbiy faoliyatga tatbiq etish imkoniyatlari muhim ahamiyatga ega.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Pedagogik adabiyotlarda tarbiyaviy faoliyatning samaradorligi shaxs rivojlanishi, tarbiyaviy muhit, jamoaviy munosabatlar va faoliyatning o‘zaro aloqadorligi asosida tushuntiriladi.

Ye.N. Stepanov va L.M. Luzina tarbiyaviy jarayonni tashkil etishda tizimlilik, maqsadga yo‘naltirilganlik va pedagogik munosabatlarning yaxlitligini muhim jihatlar sifatida ko‘rib chiqadilar [7]. L.I. Novikovaning tarbiyaviy tizimlarga oid ilmiy qarashlarida esa tarbiyaviy makon, jamoa va shaxs rivojlanishi o‘rtasidagi bog‘liqlik alohida o‘rin egallaydi [6].

Ushbu yondashuvlar oliy pedagogik ta’lim muassasasida tarbiyaviy faoliyatni alohida tadbirlar yig‘indisi sifatida emas, balki talabalarning kasbiy shakllanishiga yo‘naltirilgan yaxlit pedagogik jarayon sifatida tashkil etish zaruratini ko‘rsatadi.

Talabaning faol subyekt sifatida rivojlanishini izohlashda E.L. Deci va R.M. Ryanning o‘zini o‘zi belgilash nazariyasi muhim ahamiyatga ega. Olimlar shaxsning avtonomiya, kompetentlik va ijtimoiy aloqadorlikka bo‘lgan ehtiyojlarini qo‘llab-quvvatlash ichki motivatsiya va shaxsiy rivojlanish bilan bog‘liqligini asoslaydilar [2].

A.W. Astin tomonidan ishlab chiqilgan talabalarning faol ishtiroki nazariyasida oliy ta’lim muassasasi hayotidagi faollik shaxsiy rivojlanishga ta’sir ko‘rsatuvchi muhim omil sifatida talqin etiladi [1]. Bu yondashuv talabalarni tarbiyaviy faoliyatga jalb etishda ularning faqat ishtirokini emas, balki mazkur faoliyatga qanchalik ongli va faol munosabatda bo‘lishini ham hisobga olish zarurligini ko‘rsatadi.

D.A. Kolbning tajribaga asoslangan o‘rganish nazariyasida bilimlarning shakllanishi bevosita tajriba, refleksiv kuzatish, nazariy umumlashtirish va faol sinab ko‘rish jarayonlarining uzviy bog‘liqligi orqali izohlanadi [4]. Mazkur yondashuv tarbiyaviy faoliyatda orttirilgan ijtimoiy tajribani bo‘lajak pedagogning kasbiy tayyorgarligi bilan bog‘lash imkonini beradi.

A. Edmondsonning psixologik xavfsizlikka oid tadqiqotida jamoa a’zolarining erkin fikr bildirishi, savol berishi va xatolarni muhokama qilishi uchun qulay muhit mavjudligi jamoaviy o‘rganish faoliyati bilan bog‘liq ekanligi ko‘rsatilgan [3]. J. Lave va E. Wengerning vaziyatli o‘rganish konsepsiyasida esa bilim va ko‘nikmalarni egallash ijtimoiy amaliyotda ishtirok etish hamda tajribali ishtirokchilar bilan hamkorlik qilish jarayoni orqali tushuntiriladi [5].

Mazkur ilmiy qarashlarning qiyosiy tahlili tarbiyaviy faoliyatning kompetensiyaviy imkoniyatlarini uch jihatdan izohlashga asos beradi: birinchidan, tarbiyaviy jarayonning tizimli tashkil etilishi; ikkinchidan, talabaning mustaqil va faol ishtiroki; uchinchidan, ijtimoiy tajribani kasbiy rivojlanish bilan bog‘lash.

Natijalar va muhokama. Oliy pedagogik ta’lim muassasasining tarbiyaviy faoliyatida umumkasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish uchun zarur pedagogik shart-sharoitlar bir-biri bilan uzviy bog‘langan tashkiliy, mazmuniy va faoliyatli imkoniyatlarni qamrab oladi.

Pedagogik shart-sharoitlarni belgilashda tarbiyaviy faoliyatning maqsadga yo‘naltirilganligi, kasbiy qadriyatlar bilan aloqadorligi, talabalarning mustaqil ishtiroki va rivojlantiruvchi muhitning mavjudligi muhim ahamiyatga ega.

Shu asosda umumkasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari to‘rtta yo‘nalishda tizimlashtirildi.

Tizimli-metodologik shart-sharoitlar. Ushbu yo‘nalish tarbiyaviy faoliyatning maqsadi, mazmuni, shakllari va kutilayotgan natijalarini yagona kompetensiyaviy yo‘nalishga birlashtirishni nazarda tutadi.

Oliy pedagogik ta’lim muassasasida tarbiyaviy ishlarni rejalashtirishda faqat o‘tkaziladigan tadbirlarning mavzusi va tashkiliy shakliga emas, balki ular orqali talabalarning qanday kasbiy sifatlari rivojlanishiga ham e’tibor qaratilishi zarur.

Masalan, jamoaviy loyihani tashkil etishda talabalar o‘rtasida vazifalarni taqsimlash, hamkorlikni yo‘lga qo‘yish, yuzaga kelgan muammolarni hal qilish va natijalarni muhokama etish jarayonlari kommunikativ hamda tashkilotchilik kompetensiyalarini rivojlantirish imkoniyatini yaratadi.

Bunda tarbiyaviy faoliyatning tizimli tashkil etilishi alohida tadbirlar o‘rtasidagi izchillikni ta’minlash, talabalar ehtiyojlarini hisobga olish va erishilgan natijalardan keyingi faoliyatni rejalashtirishda foydalanishni ham qamrab oladi.

Aksiologik-mazmuniy shart-sharoitlar. Mazkur yo‘nalish tarbiyaviy faoliyat mazmunini pedagogik kasbning ijtimoiy ahamiyati, kasbiy etika me’yorlari va shaxsga hurmat tamoyillari bilan uyg‘unlashtirishga asoslanadi.

Bo‘lajak pedagogning kasbiy tayyorgarligida insonparvarlik, adolat, bag‘rikenglik, mas’uliyat va hamkorlik kabi qadriyatlar muhim o‘rin tutadi. Ushbu qadriyatlarning shaxsiy e’tiqod va amaliy faoliyatga aylanishi uchun talabalar real ijtimoiy munosabatlarda ishtirok etish imkoniyatiga ega bo‘lishlari lozim.

Jumladan, ijtimoiy loyihalar, volontyorlik tashabbuslari, jamoaviy tadbirlar va ma’naviy-ma’rifiy faoliyat talabalar tomonidan kasbiy qadriyatlarni amalda namoyon etish uchun qulay imkoniyat yaratadi.

Bunday faoliyatda shakllangan o‘zaro hurmat, mas’uliyatni taqsimlash va jamoaviy manfaatlarni hisobga olish tajribasi kelgusida pedagogik jamoa, ta’lim oluvchilar va ularning ota-onalari bilan ishlashda amaliy ahamiyat kasb etadi.

Subyekt-faoliyatli shart-sharoitlar. Ushbu yo‘nalishda talabaning tarbiyaviy faoliyatdagi mustaqilligi, tashabbuskorligi va mas’uliyati ustuvor ahamiyatga ega.

Tarbiyaviy faoliyat talaba uchun tayyor vazifalarni bajarish jarayoni bo‘lib qolmasdan, uning faoliyatni rejalashtirish, muammolarni aniqlash, yechimlarni taklif etish va erishilgan natijalarni baholash imkoniyatlarini kengaytirishi lozim.

Talabalarning o‘zini o‘zi boshqarishi, ijtimoiy loyihalarni ishlab chiqishi, volontyorlik faoliyatida qatnashishi va jamoaviy tashabbuslarni amalga oshirishi ushbu shart-sharoitlarning amaliy ifodasi hisoblanadi.

Bunda faoliyatning kompetensiyaviy samaradorligi ishtirokchilar soni bilan emas, balki talabaning qanday vazifalarni bajargani, qanday qarorlar qabul qilgani va qanday kasbiy tajriba orttirgani bilan belgilanadi.

Ayniqsa, muammoli vaziyatlarni mustaqil hal qilish, faoliyat natijalari uchun javobgarlikni o‘z zimmasiga olish va o‘z harakatlarini tahlil qilish talabaning faol subyekt sifatida rivojlanishiga xizmat qiladi.

Tashkiliy-muhitli shart-sharoitlar. Mazkur yo‘nalish oliy pedagogik ta’lim muassasasida talabalarning shaxsiy va kasbiy rivojlanishini qo‘llab-quvvatlovchi pedagogik muhitni shakllantirish bilan bog‘liq.

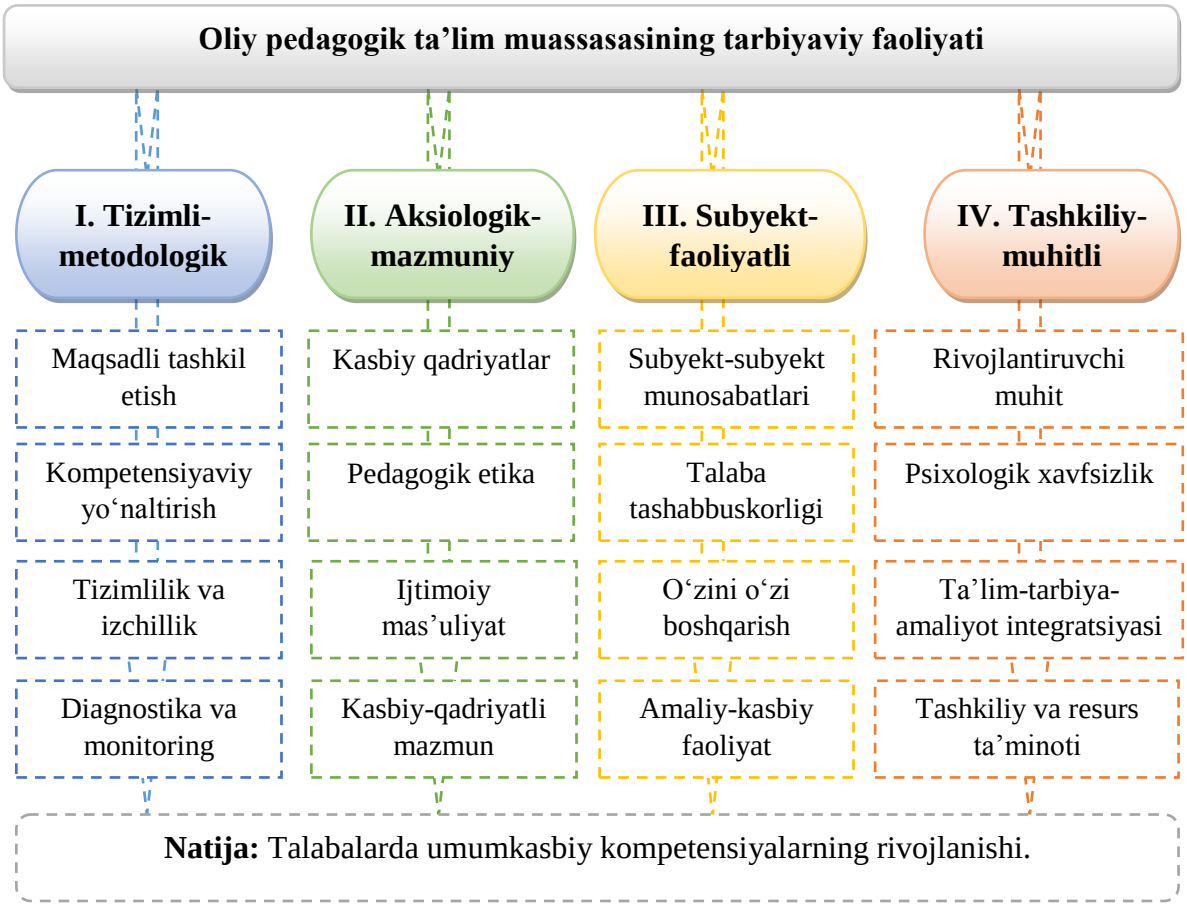
Rivojlantiruvchi tarbiyaviy muhitning muhim xususiyatlari o‘zaro ishonch, ochiq muloqot, talabalar tashabbuslarini rag‘batlantirish va hamkorlik munosabatlarini qo‘llab-quvvatlashdan iborat.

Shuningdek, tarbiyaviy faoliyatni o‘quv jarayoni va pedagogik amaliyot bilan muvofiqlashtirish muhim ahamiyatga ega. Bunday integratsiya talabaning nazariy bilimlarni ijtimoiy va kasbiy vaziyatlarda qo‘llashiga, amaliy faoliyatda orttirilgan tajribani esa keyingi kasbiy tayyorgarlik jarayoniga tatbiq etishiga imkon beradi.

Tashkiliy-muhitli shart-sharoitlar professor-o‘qituvchilar, tyutorlar, talabalar jamoasi va ijtimoiy hamkorlar faoliyatini muvofiqlashtirish, zarur resurslardan maqsadli foydalanish hamda tarbiyaviy faoliyatning uzluksizligini ta’minlashni ham nazarda tutadi.

Mazkur to‘rtta yo‘nalishning o‘zaro aloqadorligi tarbiyaviy faoliyatning kompetensiyaviy imkoniyatlarini yaxlit pedagogik tizim sifatida namoyon etadi. Tizimli-metodologik shart-sharoitlar jarayonning umumiy yo‘nalishini belgilasa, aksiologik-mazmuniy shart-sharoitlar uning kasbiy-qadriyatli asosini shakllantiradi. Subyekt-faoliyatli shart-sharoitlar talabaning mustaqil amaliy ishtirokini kengaytiradi,

tashkiliy-muhitli shart-sharoitlar esa mazkur jarayonlarning barqaror amalga oshirilishini ta’minlaydi (1-rasm).

1-rasm. Talabalarda umumkasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari tizimi

1-rasmda keltirilgan pedagogik shart-sharoitlar umumkasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishning metodologik, qadriyatli, faoliyatli va tashkiliy jihatlarini yagona tizimda birlashtiradi. Mazkur tizimning o‘ziga xosligi tarbiyaviy faoliyatni alohida tadbirlar majmui sifatida emas, balki talabaning kasbiy shakllanishiga yo‘naltirilgan uzviy pedagogik jarayon sifatida talqin etilishidadir. Shart-sharoitlarning o‘zaro uyg‘unligi talabalarning mustaqil faoliyati, kasbiy qadriyatlari va amaliy tajribasini rivojlantirish uchun zarur pedagogik imkoniyatlarni yaratadi.

Tarbiyaviy faoliyatning samaradorligi pedagogik shart-sharoitlarning mavjudligi bilan bir qatorda, ularning amaliy ta’sirini kuchaytiruvchi yoki cheklovchi omillarga ham bog‘liq.

Pedagogik shart-sharoitlar umumkasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish uchun maqsadli yaratiladigan imkoniyatlarni ifodalasa, pedagogik omillar ushbu imkoniyatlarning amalga oshish xususiyatlari va rivojlanish jarayonining natijadorligiga ta’sir ko‘rsatuvchi ichki hamda tashqi ta’sirlar majmui sifatida namoyon bo‘ladi.

Umumkasbiy kompetensiyalar rivojlanishiga ta’sir etuvchi **omillar beshta guruh**da umumlashtirildi.

Shaxsiy-subyektiv omillar talabaning kasbiy motivatsiyasi, individual qiziqishlari, tashabbuskorligi, mustaqilligi va o‘zini rivojlantirishga intilishi bilan bog‘liq.

Talabaning tarbiyaviy faoliyatga ongli munosabatda bo‘lishi, o‘z oldiga maqsad qo‘yishi va faoliyat natijalari uchun javobgarlikni his qilishi uning kompetensiyaviy rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Shu sababli tarbiyaviy faoliyatni tashkil etishda talabalarning individual ehtiyojlari va kasbiy qiziqishlarini hisobga olish, ularning mustaqil tashabbuslarini qo‘llab-quvvatlash muhim ahamiyatga ega.

Faoliyatli-tashkiliy omillar tarbiyaviy faoliyat shakllarining mazmuni, xilma-xilligi va kasbiy vazifalarga yo‘naltirilganligini ifodalaydi.

Ijtimoiy loyihalar, jamoaviy tashabbuslar, volontyorlik faoliyati va muammoli pedagogik vaziyatlarni hal qilish jarayonlari talabalarning muloqot, hamkorlik, tashkilotchilik hamda qaror qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Mazkur omillarning samaradorligi faoliyatning talaba uchun mazmunli bo‘lishi, unda mustaqil vazifalarni bajarish imkoniyatining mavjudligi va egallangan tajribani kasbiy faoliyat bilan bog‘lash darajasiga bog‘liq.

Ijtimoiy-kommunikativ omillar oliy pedagogik ta’lim muassasasidagi shaxslararo munosabatlar, jamoaviy hamkorlik va ijtimoiy sheriklikning rivojlanganlik holatini tavsiflaydi.

Talabalar o‘rtasidagi o‘zaro yordam, professor-o‘qituvchilar va tyutorlar bilan hamkorlik, pedagogik amaliyot bazalari hamda boshqa ijtimoiy tashkilotlar bilan aloqalar talabaning turli ijtimoiy vaziyatlarda faoliyat yuritish tajribasini kengaytiradi.

J. Lave va E. Wengerning vaziyatli o‘rganish konsepsiyasiga ko‘ra, bilim va ko‘nikmalarni egallash ijtimoiy amaliyotda ishtirok etish hamda tajribali ishtirokchilar bilan hamkorlik qilish jarayonida amalga oshadi [5].

Mazkur yondashuv tarbiyaviy faoliyatda tengdoshlar hamkorligi va ijtimoiy sheriklikni umumkasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishning muhim imkoniyati sifatida baholashga asos beradi.

Axborot-refleksiv omillar talabaning axborot bilan ishlash, uni tanqidiy baholash, raqamli vositalardan maqsadli foydalanish va o‘z faoliyatini tahlil qilish imkoniyatlarini qamrab oladi.

Tarbiyaviy faoliyat jarayonida muntazam teskari aloqa, o‘z-o‘zini baholash va refleksiv muhokamalarning tashkil etilishi talabaning egallangan tajribani anglashiga, faoliyatdagi yutuq va kamchiliklarini aniqlashiga hamda keyingi kasbiy rivojlanish yo‘nalishlarini belgilashiga yordam beradi.

Institutsional-boshqaruv omillari oliy pedagogik ta’lim muassasasining tashkiliy imkoniyatlari, boshqaruv mexanizmlari, resurs ta’minoti va tarbiyaviy faoliyat subyektlari o‘rtasidagi muvofiqlashtirish jarayonlarini ifodalaydi.

Tarbiyaviy faoliyatning samarali tashkil etilishi vazifalarning aniq taqsimlanishi, pedagogik hamkorlikning izchil yo‘lga qo‘yilishi, zarur axborot va moddiy resurslardan foydalanish imkoniyatlari bilan bog‘liq.

Bunda boshqaruv faoliyatining asosiy vazifasi talabalar tashabbuslarini ma’muriy jihatdan cheklash emas, balki ularning mustaqil faoliyati va kasbiy rivojlanishi uchun zarur tashkiliy imkoniyatlarni yaratishdan iborat bo‘lishi lozim.

Mazkur omillarning qiyosiy tahlili shuni ko‘rsatadiki, shaxsiy-subyektiv omillar talabaning faoliyatga ichki tayyorligini, faoliyatli-tashkiliy omillar uning amaliy tajribasini, ijtimoiy-kommunikativ omillar hamkorlik imkoniyatlarini, axborot-refleksiv omillar o‘z-o‘zini rivojlantirish jarayonini, institutsional-boshqaruv omillari esa tarbiyaviy faoliyatning tashkiliy barqarorligini belgilaydi.

Shunday qilib, umumkasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishda pedagogik shart-sharoitlar va omillarni bir-biridan ajratilgan holda emas, balki o‘zaro ta’sirlashuvchi yaxlit tizim sifatida ko‘rib chiqish maqsadga muvofiq.

Xulosa. Oliy pedagogik ta’lim muassasasining tarbiyaviy faoliyati talabalarning umumkasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish uchun keng pedagogik imkoniyatlarga ega. Mazkur imkoniyatlardan samarali foydalanish tarbiyaviy jarayonni kompetensiyaviy maqsadlarga yo‘naltirish, kasbiy qadriyatlarni faoliyat mazmuniga singdirish, talabalar mustaqilligini qo‘llab-quvvatlash va rivojlantiruvchi muhitni shakllantirish bilan bog‘liq.

Nazariy tahlil asosida umumkasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishning tizimli-metodologik, aksiologik-mazmuniy, subyekt-faoliyatli va tashkiliy-muhitli pedagogik shart-sharoitlari o‘zaro aloqador tizim sifatida tavsiflandi.

Shuningdek, mazkur jarayonning natijadorligiga ta’sir etuvchi shaxsiy-subyektiv, faoliyatli-tashkiliy, ijtimoiy-kommunikativ, axborot-refleksiv hamda institutsional-boshqaruv omillarining pedagogik ahamiyati asoslandi.

Pedagogik shart-sharoitlar va omillarning uyg‘unligi tarbiyaviy faoliyatni talabalarning kasbiy motivatsiyasi, ijtimoiy mas’uliyati, kommunikativ va tashkilotchilik ko‘nikmalari hamda mustaqil faoliyat tajribasini rivojlantirishga yo‘naltirish imkonini beradi.

Olingan nazariy xulosalardan oliy pedagogik ta’lim muassasalarida tarbiyaviy faoliyatni rejalashtirish, tashkil etish va uning kompetensiyaviy yo‘nalishini takomillashtirishda foydalanish mumkin.

Adabiyotlar:

1. Astin A.W. Student Involvement: A Developmental Theory for Higher Education // Journal of College Student Personnel. – 1984. – Vol. 25, № 4. – P. 297–308.

2. Deci E.L., Ryan R.M. The “What” and “Why” of Goal Pursuits: Human Needs and the Self-Determination of Behavior // Psychological Inquiry. – 2000. – Vol. 11, № 4. – P. 227–268. DOI: 10.1207/S15327965PLI1104_01.

3. Edmondson A. Psychological Safety and Learning Behavior in Work Teams // Administrative Science Quarterly. – 1999. – Vol. 44, № 2. – P. 350–383. DOI: 10.2307/2666999.

4. Kolb D.A. Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. – Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1984. – 256 p.

5. Lave J., Wenger E. Situated Learning: Legitimate Peripheral Participation. – Cambridge: Cambridge University Press, 1991. – 138 p. DOI: 10.1017/CBO9780511815355.

6. Новикова Л.И. Педагогика воспитания: избранные педагогические труды / сост. Е.И. Соколова; под ред. Н.Л. Селивановой, А.В. Мудрика. – М.: ПЕР СЭ, 2010. – 335 с.

7. Степанов Е.Н., Лузина Л.М. Педагогу о современных подходах и концепциях воспитания. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ТЦ Сфера, 2008.